

הערות בענין השלג - שיעור 840

- I. **אנוס מחמת השלג** ואינו יכול לבוא לבית הכנסת יכוין להתפלל בשעה שהציבור מתפללים דמאי שנא אונס זה משאר אונסים (שו"ע 5 - 6) ובלא אונס אפילו אם יש לו עשרה בכיתו ישתדל להתפלל בבית הכנסת וכן אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו הציבור והוא יחיד אעפ"כ יתפלל בבית הכנסת מפני שהוא מקום קבוע לקדושה ותפלתו מתקבלת שם יותר (מ"ב 5 - 6) ופשוט דאם הוא ת"ח ויש חשש חילול השם כשיבוא אחר התפלה דיתפלל בכיתו
- II. **מי שרוצה לעזור חבירו שמכוננת תפס בשלג וע"י שגררו הזיק אוטו אחר נראה לי שחייב לשלם דמי ההיזק דאדם מועד לעולם**
- III. **מותר לילך על רחוב שהיה השלג נשמט באיסור שבת - עיין במ"ב (ע"ז 1 - סק"ה)** דלא חשיב הנאה ישירה אם לא נהנה מגוף המלאכה והתם הוה נהנה רק מקריאת האגרת ולא מקריעת המעטפה וה"ה הכא הוא לא נהנה מהוצאת השלג אלא מהרחוב בלא שלג וגם היה יכול לילך במקום שלג וקרח ע"י הדחק דהוי כמוסיף אור משא"כ מי שמבשל בשביל ישראל אסור להאנות משום שהוא נהנה מגוף המלאכה והאיסור הנאה ממלאכת שבת הוא על גוף המלאכה ולא על התוצאה ועיין בבה"ל (שי"ח - ח ד"ה חסת) ועיין באג"מ (ד - זף רפ"ג) דאסור להאנות ממוזג אויר שהדליק אינו יהודי
- IV. **מותר לומר לנכרי לפנות את השלג מהכניסה לבית שברשות הרבים - עיין במלאכים אמניך (ו - כ"ו) וכ"כ השו"ת משנה הלכות (ד - מ"ה) משום דהנכרי יכול להעבירו פחות פחות מד' אמות וגם יכול לפנותו בידיו וברגליו ומביא המרא לנזחיות עצמו ובפרט דהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה ועוד יש לצרף את שיטת הראב"ה שהביאו הב"י (ע"ז) דאם אפשר לעשותו ע"י ישראל כגון ברה"ר דיכול להביאו ע"י מחיצות בני אדם שרי אמירה לנכרי ועוד והעיקר דהוי הזיקא דרבים כמו קוץ וגחלת ברשות הרבים וכמו מחט או זכוכית על השלחן בביתו מ"מ אין להתיר ע"י ישראל גדול או אפילו ע"י קטן דהוי זלזול שבת טפי (ד"ע)**
- V. **לשלם הנכרי עבור השמטת השלג - מותר לשלם לנכרי לטרחתו שטרח בהיתר דאילו טרח הנכרי באיסור אסור לשלם לו (מ"ב תקל"ז - סקמ"ד) ומותר לשלם לו דוקא אחר השבת דאין איסור לתת לנכרי שכר שבת דרק על המקבל יש איסור (מ"ב של"ז - סקס"ח שש"כ ל - הערה 5"ט.) אמנם תמורה שאינה של כסף מותר אפילו בשבת כגון בקבוק של יין שרף**
- VI. **אם יש איסור הוצאה בנקיון השלג ברשות הרבים או בכרמלית**
- (א) **יכול להעבירו פחות פחות מד"א וליכא איסור דאורייתא (שבת קנ"ג: שו"ע רס"ו - ז)**
- (ב) **הוה מלאכה שאצל"ג לשיטת רש"י (שבת 93:) דניחא ליה שלא בא לעולם ואפילו לדעת התוספות (ע"ז) לא צריך לעיקר המלאכה**
- (ג) **ואין כאן מעביר ד"א שהרי דרך נקוי השלג הוא שדוחה אותו על הקרקע ממקום למקום ואינו מגביהו ועיין בשבת (105:) דהגונב כיס בשבת היה מגרר ויוצא פטור ועיין בכתובות (107:) לימא הגבהה צורך הוצאה ובתוספות (ע"ז) דאין חיוב בלא הגבהה וע"ע בתוספות (שבת 107:) ד"ה "לא מקייצ" ועיין במשנה הלכות (ד - מ"ה)**
- (ד) **דעת הבה"ג לפי מה שהביאו הר"ן (שבת מ"ג:) דאפילו איסורא דאורייתא התיירו במקום שהיזק רבים מצוי משום דסובר דנזק דרבים כסכנת נפשות חשיב לן הלכך קוץ ברה"ר מוליכו פחות פחות מארבע אמות ולא שרינן ארבע אמות כאחת משום דכמה דאפשר לשנויי משנינן אבל רוב הפוסקים חולקים על פסק של הבה"ג מ"מ הוא סניף להיתרא**
- (ה) **ועוד יש סניף להיתרא דרבי אלעזר שהובא בבה"ל (ע"ז - ד"ה "והוא") דהעירוב מועיל להסרת האיסור דאורייתא ע"י נכרי נעשה ספק דרכנן במקום הזיקא דרבים**
- (ו) **ועוד סניף דהחזו"א (ק"ז - ה) והמהרש"ם ס"ל דאין רה"ר לכל הראשונים בעיר גדולה ואפשר שיש לסמוך ע"ז במקום הזיקא דרבים וכ"ש ע"י נכרי**
- (ז) **ועוד יש כלל דג' שבותים בכרמלית מותר לכתחילה גם לישראל (מג"ח שני"ז - ד) וכ"ש ע"י נכרי**
- (ח) **ועוד יש לצרף שיטת הראב"ה שהביאו הב"י (ע"ז ושו"ע שכ"ה - י) ועיין במ"ב (שכ"ה - סקנ"ז) דאם אפשר לעשותו ע"י ישראל כגון ברה"ר דיכול להביאו ע"י מחיצות בני"א שריה אמירה לגוי**
- (ט) **על ידי עכו"ם ודאי שרי דיכול להתנות עם העכו"ם שלא ינקה השלג יותר מד' אמות ואם יעשה העכו"ם מעצמו אז אדעתיה דנפשיה קעביד**

(י) **למעשה** - משמע מכל הנ"ל דע"י נכרי אפילו ברה"ר אין מקום להחמיר וע"י ישראל צריך שאילת חכם ועיין בשו"ע (של"ד - כ"ז) לענין גחלת ושו"ע (ש"ח - י"ח) לענין קוץ ורמ"א (ש"ח - ו) לענין זכוכית

VII. תל של שלג גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה על ארבעה טפחים ושהוא עומד ברה"ר ונפל כובע על גבו אם יכול ליטול הכובע משם שמעתי מרב מנשה קליין וגם מרב יצחק זילברשטיין דתל שלג הוי רשות היחיד כל זמן שגבוה עשרה ורחב ארבעה ודומה לכובע שנפל על גבי הקאר שעומד ברה"ר אם נפל במקום שגבוה עשרה ואפשר אף אם מרכין ראשו על גבו אסור אם לא שמרכין שם ראשו ורובו או שיעלה על הקאר או על גבי השלג ושם ילבש אותו ואפשר לענין צורת הפתח שהוא היכר על איסור דרבנן יש להקל משא"כ הוצאה שהוא איסור דאורייתא יש להחמיר ואם הוא עומד בכרמלית ומרכין ראשו ע"ג התל שלג ושם לובש את הכובע שרי דבכרמלית אפילו לענין שתיה סגי להרכין שם ראשו לחוד (ש"ח - ה) ועיין בערוך השלחן (שס"ז - ט"ו) דאפשר מחיצה של שלג כשר לצורת הפתח (ספר רשויות ועירובין ס - ה וספר עירובין דף ע"ח)

VIII. נפל שלג וכיסה הקנים של הצורת הפתח עדיין מותר לטלטל דאין השלג מבטל הצורת הפתח עיין בשו"ת האלף לך שלמה (ק"ט) דשלג לא מבטלי מחיצתא מכוח דסופו לחזור ואינו דומה לקרישת המים שדנו בזה הט"ז להחמיר אפילו בקיץ (שס"ג - כ) והמג"א (ל"ב) להחמיר עכ"פ בשעת קרישה אמנם אפילו בקרישת המים בנהר הרבה מקילים (החת"ס ואבן העוזר) עיין בספר תיקון עירובין (דף קי"ח) ועיין במ"ב (שס"ג - קכ"ח)

IX. אם היה המכסה של הפתח אשפה מכוסה בשלג בין השמשות לא נעשה המכסה בסיס להשלג שהוא מוקצה דלא נחשב כמניח אלא בשוכח ולכן אם מטה הפתח על צדה והשלג נופל מהמכסה יכול להשתמש בפתח אשפה ואם יש בפתח האשפה דבר מוקצה מכבר אסור לטלטלו אפילו ברשות היחיד ועיין באג"מ (ה - כ"ז - ל"ז) דשלג הוי מוקצה

X. אם יש איסור מוקצה על השלג שנפל מערב שבת

(א) **עיין שבת** (כ"ה:) אין מרוזקין את השלג בשביל שיזוכו מימיו משמע משום דאין על שלג שנפל מע"ש שם מוקצה. ולכן מותר ליתן כלי תחת הדלף בשבת (של"ח - ח) וכ"כ המ"ב (של"ח - סק"ל) דאין על המטר היורד שם מוקצה או נולד וגם אם הוא ראוי רק לשתיית בהמה

(ב) **החתם סופר** (סימן פ"ט) הניח בצ"ע אם מותר לטלטל שבירי הקרח שבכלי לאחר ששברם משום שבירי כלים שנשברו בשבת אבל שלג מותר לטלטל אפילו לדעת החת"ס משום דלא שייך הטעם דשבירי כלים וכן כתב השו"ת מאמר מרדכי (סימן 3)

XI. אם יש איסור נולד על השלג שנפל בשבת

(א) **עיין בתוספות** (רי"ב ז"ה ד"ה "קס"ד) אמנם לפי מסקנת הגמרא (עירובין מ"ו) דאמרינן מיא בעבים מינד נידיי היו המים בעולם ולא הוה מוקצה או נולד אמנם הפמ"ג (צפתיסה כוללת דיני מוקצה להלכות יו"ט אות כ"ט) סבר דאסור משום נולד אם נפל בשבת וצ"ע

(ב) **עיין בשמירת שבת כהלכתה** (ט"ז הערה ק"י) דידוע שהשלג נעשה רק סמוך לירידת הגשם על האדמה ונמצא שלא היה כלל מאתמול ואפ"ה מבואר דאין זה חשיב נולד ועיין שם (פרק י - הערה י"ד) דלא אסור נולד אלא בנשתנה למעליותא משלג למים ולא להיפך משום דנשתנה לגריעותא ממים לקרח ולכן מותר לעשות קרח ממים בשבת ויום טוב (לשיטתו)

(ג) **וי"א דר' משה פיינשטיין סבר דבזמן הזה דאין שימוש לשלג** והוא מוקצה (אג"מ ה - כ"ז - ל"ז) וע"ע בספר הלכות שבת (דף 120 הערה של"ח)

XII. פיזור מלח על גבי קרח שבמדרגות וכדומה - עיין בשו"ת מחזה אליהו (ס"ו) שכתב דלדעת הרמב"ם (כ"ח - י"ג) ורש"י (ל"ב:) דדוקא מרסק בידים אסור אבל ריסוק ממילא מותר וגם לדעת בעל התרומות יש להתיר משום ג' טעמים (ל' דלדעת הרמ"א (ש"ח - ט"ז) במקום צורך גדול יש להתיר (ב' דלדעת הפמ"ג בראש יוסף (צט"ח:) ששיטת התרומות הוא שאם המניח ברד כנגד החמה ואין בדעתו לטלטלו כלל בשבת אין בהנחה זו שום איסור רק בטלטול אחר שנמס יש איסור (ג' אין המים הנמס עומד וניכר אלא נבלע בתוך השלג והוי כנותן שלג וברד לתוך כוס ומותר ולכאורה זה רק גרם מוליד ודומה להשו"ע (ש"ח - ט"ז) ובמקום צורך פסק הרמ"א דאין להחמיר